ХТО Я ЦЬОГО РАЗУ?

Клуб Маски і Перуки Північного Кроцфорда,— аматорська театральна трупа, до якої я належу,— проголосував за постановку навесні п'єси Теннессі Вільямса "Трамвай під назвою "Бажання".

Доріс Сойєр, яка завше була режисером, сказала, що цього разу вона не зможе здійснювати постановку через те, що її мати тяжко хвора. Вона також сказала, що так чи інакше клуб повинен готувати інших режисерів, тому що вона не буде жити вічно, хоч і дожила успішно до семидесяти чотирьох років.

Ось так я став режисером, незважаючи на те, що до цього єдиною роботою, де я займав якусь керівну посаду, була робота по встановленню алюмінієвих протибуряних вікон і жалюзі, які я продавав.

Так, я продаю протибуряні вікна та двері, а деколи і загородки для ванних кімнат. Що ж стосується лицедійства, то моїм найвищим досягненням на сцені була роль управляючого будинком, або ж поліцейського,— залежно від того, що саме вважати більшим успіхом.

Я поставив багато умов, перш ніж погодитися на режисерську працю, і найголовнішою з них була та, що Гаррі Неш, єдиний справжній актор нашого клубу, погодиться грати роль Марлона Брандо в п'єсі. Щоб ви могли собі уявити, наскільки різноплановим актором був Гаррі, можу сказати, що протягом лише одного року він був капітаном Квігом у п'єсі "Суд над повстанням Каїна", потім Ейбом Лінкольном у п'єсі "Авраам Лінкольн в Іллінойсі" і, нарешті, молодим архітектором у "Голубому місяці". Минулого року він був Генріхом VIII у "Тисяча днів Анни" і лікарем у "Повернись, маленький Шеба". А тепер я хотів, щоб він зіграв роль Марлона Брандо у "Трамваї під назвою "Бажання". Гаррі не прийшов на нашу зустріч, щоб висловити свою згоду чи незгоду стосовно цієї пропозиції. Він ніколи не приходив на наші зустрічі. Він був

дуже сором'язливий. Він утримувався від зустрічей не тому, що мав якісь інші справи. Він був неодружений, не виходив у світ із жінками, як не мав і близьких друзів-чоловіків. Він стояв осторонь різних зібрань тому, що не був здатний подумати, сказати чи зробити що-небудь без сценарію.

Так що наступного дня мені довелося піти до магазину господарських товарів Міллера, де Гаррі працював клерком, і запитати його, чи погодиться він узяти участь у моїй постановці. По дорозі я заскочив до офісу телефонної компанії, де хотів поскаржитися з приводу рахунку, який вони надіслали мені за розмову з Гонолулу. Справа в тому, що я ні разу в житті не дзвонив до Гонолулу.

І там, у телефонній компанії, сиділа за столом ця прегарна дівчина, якої я ніколи не бачив раніше, і вона пояснила мені, що компанія щойно встановила новий автомат по виписці телефонних рахунків, і він ще не налагоджений як слід. Він допускає помилки.

— Не тільки я один не дзвонив до Гонолулу,— сказав я їй,— але думаю, що ніхто з Північного Кроуфорда ніколи не дзвонив і не буде туди дзвонити.

Отож вона скасувала цей рахунок, і я запитав її, чи вона мешкає в Північному Кроуфорді. Вона сказала, що ні. Вона сказала, що вона приїхала з новим автоматом, щоб навчити місцевий персонал телефонної компанії користуватися ним. Після цього, сказала вона, їй доведеться їхати з іншим автоматом в інше місце.

— Ну,— сказав я,— поки людям доводиться їздити разом із машинами, я гадаю, що ми в безпеці.

— Що? — перепитала вона.

— Коли машини самі почнуть доставляти себе,— сказав я,— ось тоді, я гадаю, люди повинні стурбуватися по-справжньому.

— О,— сказала вона. Здавалося, що ця тема її не дуже цікавить, і мені стало цікаво, чи її взагалі що-небудь цікавить. Вона сиділа так, ніби їй заціпило, ніби сама вона була машиною, автоматом ввічливості з телефонної компанії.

— Як довго ви перебуватимете в нашому місті? — запитав я.

— В кожному місті я перебуваю по вісім тижнів,— сказала вона. В неї були чарівні голубі очі, однак у них не було ані краплини надії або зацікавленості. Вона розповіла мені, що подорожує так із міста до міста вже два роки, всюди почуваючи себе сторонньою людиною.

І тут мені спало на думку, що вона була б чудовою Стеллою в нашій п'єсі. Стелла була дружиною Марлона Ьрандо, дружиною героя, в ролі якого в нашій постановці я бачив Гаррі Неша. Так що я розповів їй, де й коли ми збираємося проводити проби, і сказав, що клуб був би дуже щасливим, якби вона на них прийшла. Вона була по-справжньому здивована і трохи пом'якшала.

— Знаєте,— сказала вона,— мене перший раз у моєму житті просять узяти участь у якійсь спільній справі.

— Що ж,— сказав я. — Немає іншого способу відразу запізнатися

З багатьма гарними людьми, аніж зіграти з ними в одній п'єсі.

Вона сказала, що її звати Гелен Шоу. Вона сказала, що, може, вона дійсно здивує і мене, і себе. Вона сказала, що, може, прийде.

Ви можете подумати, що Північний Кроунфорд був пересичений Гаррі Нешем після всіх його ролей у різних п'єсах. Однак насправді

Північний Кроуфорд був готовий вічно насолоджуватися грою Гаррі, тому що на сцені він ніколи не був Гаррі. Коли темно-вишнева завіса підіймалася над сценою спортзалу об'єднаної школи-коледжу, Гаррі і душею і тілом ставав саме тим, ким його змушували бути сценарій та режисер.

Одного разу хтось навіть сказав, що Гаррі слід відвідати психіатра з тим, щоб він і в реальному житті також міг стати важливим і цікавим — щоб він хоча б зміг одружитися або знайти кращу роботу, аніж просто сидіти продавцем у господарському магазині Міллера, отримуючи 50 доларів на тиждень. Але я не знаю, що такого міг відкрити в ньому психіатр, що було б невідомим для цілого містечка. Проблемою'Гаррі було те, що немовлям його залишили на східцях унітарної церкви, і з того часу він так і не дізнався, ким були його батьки.

Коли я зайшов до нього в магазин і повідомив, що мене призначено режисером-постановником і що я бачу його в моїй постановці, він сказав те, що завжди говорив кожному, хто запрошував його до участі у виставах,— і якщо добре подумати, то це було навіть трохи сумно.

— Хто я цього разу? — спитав він.

Отож ми провели проби там, де вони відбувалися завжди,— в конференц-залі на другому поверсі публічної бібліотеки Північного Кроуфорда. Доріс Сойєр — жінка, яка до того була режисером,— прийшла, щоб я міг скористатися з її досвіду. Ми вдвох урочисто сиділи нагорі, а всі бажаючі отримати якусь роль чекали внизу. Одного за одним, ми викликали всіх претендентів нагору.

Гаррі Неш також прийшов на проби, хоча це було абсолютно непотрібним. Я гадаю, що він робив це для того, щоб використати кожну можливість перенестися в світ театру.

Щоб принести задоволення і Гаррі, й собі, ми попросили його почитати свою роль з того місця, де він б'є дружину. Це вже само по собі було п'єсою — те, як Гаррі робив це, і навіть Теннессі Вільямс не зміг це все написати. Наприклад, Теннессі Вільямс не міг описати, як Гаррі, котрий важив біля 145 фунтів і мав 5 футів і 8 дюймів зросту, додавав ще 50 фунтів до своєї ваги та

4 дюйми до зросту, лише беручи п'єсу до рук.

Він був одягнений у куций двобортний фрак випускника середньої школи з фалдами ззаду і коротку святкову краватку червоного кольору з малюнком конячої морди. Він зняв фрак і краватку, розстебнув комірця і, відвернувшись від нас із Доріс, набирався енергії. Його сорочка на спині була подерта, однак було видно, що це нова сорочка. Він подер її навмисно, щоб бути ще подібнішим до Марлона Брандо від самого початку.

Коли він знову повернувся до нас, то вже був величезний, чарівний, самовдоволений і жорстокий. Доріс читала роль Стелли, його дружини, і Гаррі змусив цю стару як світ пані повірити в те, що вона симпатична вагітна жіночка, одружена із сексуальним горилою, який збирається вибити дурощі з її голови. Вона змусила і мене повірити в це. А я читав за Бланш, її сестру в цій п'єсі, і нехай мене грім поб'є, якщо Гаррі не змусив мене почуватися п'яненькою і зів'ялою південною красунею.

А потім, поки Доріс і я давали раду нашим емоціям, як люди, що виходять з-під дії ефіру, Гаррі відклав книгу, одягнув краватку і фрак, і знову перетворився на звичайнісінького клерка з господарського магазину.

— Ну що, нормально? — спитав він, і виглядало, що він майже не сподівається отримати цю роль.

— Що ж,— сказав я. — Для першого читання це було не так уже й погано.

— Чия маю хоч якийсь шанс отримати цю роль? — запитав він. Я не знаю, чому він завжди вдавав, що не певний, чи отримає роль, однак щоразу поводився саме так.

— Я гадаю, можна сказати, що ми досить сильно схиляємося до вибору на вашу користь,— сказав я йому.

Він був надзвичайно задоволений.

— Дякую! Велике спасибі! — казав він, міцно потискаючи мою руку.

— Чи є там унизу ця гарненька нова панянка? — сказав я, маючи на увазі Гелен Шоу.

— Я не помітив,— сказав Гаррі.

Виявилося, що Гелен Шоу таки прийшла на пробу, і ми з Доріс розчулилися. Ми подумали, що нарешті Клуб Маски й Перуки зможе вивести на сцену замість тих нарум'янених сорокарічних жіночок, яких ми зазвичай підсували глядачам, справді молоду, справді симпатичну дівчину.

Але Гелен була абсолютно нездатною до лицедійства. Незалежно від того, що саме ми пропонували їй прочитати, вона так і залишалася тією ж симпатичною дівчиною з тією ж усмішкою, яка адресувалася кожному, хто приходив із претензіями стосовно телефонних рахунків.

Доріс намагалася навчити її чому-небудь, дати їй зрозуміти, що Стелла з п'єси була дуже темпераментною дівчиною, яка любила цю горилу тому, що вона потребувала горили. Але Гелен продовжувала

читати свою роль тим самим голосом. Я думаю, що навіть вибух вулкана не зміг би зворушити її настільки, щоб вона закричала: "О-о-о!"

— Дорогенька,— сказала Доріс. — Я хочу задати тобі інтимне запитання.

— Прошу,— сказала Гелен.

— Чи кохала ти коли-небудь? — сказала Доріс. — Моє запитання викликане тим,— сказала Доріс,— що згадка про твоє попереднє кохання могла б допомогти тобі вкласти більше теплоти у твою гру.

Гелен насупилася і глибоко задумалася.

— Знаєте,— сказала вона,— я багато подорожую. І майже всі чоловіки в телефонних компаніях, які я відвідую, вже одружені, а я ніколи не зупиняюся в жодному місті на час, достатній для того, щоб познайомитися з неодруженими чоловіками.

— А школа? — спитала Доріс. — Чи була в тебе в школі дитяча або якась там ще любов?

Гелен довго думала над цим запитанням, а тоді сказала:

— Навіть у школі я завжди багато переїжджала. Мій батько був будівельник і переїздив з однієї будови на іншу, так що я постійно віталася або прощалася з різними місцями, не встигаючи звикнути до жодного з них за ці короткі проміжки часу.

— Гм,— сказала Доріс.

— А чи враховувати закоханість у кінозірок? — спитала Гелен. — Тобто я не маю на увазі реальне життя, бо насправді я не знала жодного з них. Я говорю про кінозірок на екрані.

Доріс глянула на мене і закотила очі.

— Я гадаю, що це саме та любов,— сказала вона. Тоді Гелен трохи ожила.

— Бувало, я йшла на якийсь фільм і дивилася сеанс за сеансом,— сказала вона,— уявляючи, що я одружена з кожним кіногероєм по черзі. Кінозірки були єдиними з людей, хто був із нами повсюди. Хоч куди ми переїздили, кінозірки були з нами.

— Угу,— сказала Доріс.

— Добре, дякую вам, пані Шоу,— сказав я. — Сходьте донизу і чекайте на нас там разом з усіма. Ми дамо вам знати.

Ми спробували відшукати іншу Стеллу. Але, як назло, в клубі не було жодної іншої жінки, яка зберегла б природну свіжість молодості

— Всі наші жінки — це Бланш,— сказав я, маючи на увазі, що ми маємо в клубі лише зів'ялих жінок, які можуть виконувати роль Бланш, старшої сестри С те л ли. — Так, мабуть, і в реальному житті — двадцять Бланш на одну Стеллу.

— І коли ти знаходиш цю Стеллу,— сказала Доріс,— виявляється, що вона просто не знає, що таке любов.

Доріс і я вирішили, що існує ще одна можливість, якою слід скористатися. Треба, щоб Гаррі Неш зіграв якусь сцену разом із Гелен.

— Він просто може розворушити її почуття, якщо вони взагалі існують,— сказав я.

— Ця дівчина не має жодних емоцій,— сказала Доріс.

Отож, ми запросили Гелен нагору, а когось попросили піти розшукати Гаррі. Гаррі ніколи не сидів разом з іншими людьми на пробах або на репетиціях. Починаючи з моменту, коли його роль у п'єсі завершувалася, він зникав у якійсь схованці, звідки міг чути, як його кличуть, але де ніхто не міг його бачити. Під час проб у бібліотеці він звичайно ховався в довідковому відділі, де бавив час, роздивляючись прапори різних країн на перших сторінках словника.

Гелен знову піднялася нагору, і ми зі смутком і здивуванням побачили, що вона ридає.

— Дорогенька,— сказала Доріс. — Що трапилося, люба?

— Я виглядала жахливо, правда? — сказала Гелен, схиливши голову набік.

Доріс сказала ту єдину фразу, яку можна сказати в аматорському театрі, коли хто-небудь плаче. Вона сказала:

— Ну що ти, дорога, ти була просто чудова.

— Ні, ні, я знаю,— сказала Гелен. — Просто в мене лід замість серця.

— Ніхто не скаже цього, дивлячись на тебе,— сказала Доріс.

— Коли люди знайомляться зі мною, вони бачать це,— сказала Гелен. — Коли люди взнають мене, вони говорять саме так. — Вона заплакала ще гіркіше. — Я не хочу бути такою, якою я є,— сказала вона.

— Я просто нічого не можу з цим зробити. Єдиним моїм досвідом у коханні були мої романи у сні з кінозірками. І коли я зустрічаю якогось гарного чоловіка в реальному житті, я почуваю себе так, ніби сиджу в якійсь великій пляшці, так, ніби я ніколи не зможу доторкнутися до цієї людини., хоч як би старалася це зробити. — І Гелен відштовхнула руками повітря, немов вона й справді була всередині великої пляшки.

— Ви питаєте мене, чи я коли-небудь закохувалася,— сказала вона

Доріс. — Ні, але я б дуже хотіла закохатися. Я знаю, про що ця п'єса. Я знаю, що саме повинна почувати Стелла і чим саме викликані її почуття. — Я-я-я,— сказала вона, і тут сльози не дали говорити їй далі.

— Що "я", дорогенька? — лагідно сказала Доріс.

— Я,— сказала Гелен і знову відштовхнула цю уявну пляшку. — Я просто не знаю, з чого починати,— сказала вона.

На східцях бібліотеки почулися важкі кроки. Вони звучали так, немовби вгору піднімався водолаз у свинцевих черевиках. Це був Гаррі Неш, який перевтілювався в Марлона Брандо. Він зайшов до кімнати, тягнучи ноги по підлозі. Він настільки увійшов в образ, що вид жінки в сльозах викликав у нього лише криву посмішку.

— Гаррі,— сказав я. — Я хочу представити тобі Гелен Шоу. Гелен — це Гаррі Неш. Якщо ти отримаєш роль Стелли, то він буде твоїм чоловіком у п'єсі.

Гаррі навіть не потиснув її руки на знак знайомства. Він засунув руки в кишені і навис над нею і дивився на неї згори донизу, роздягаючи її своїм поглядом. Сльози її зупинилися в цю ж мить.

— Мені цікаво, чи ви могли б удвох зіграти сцену бійки,— сказав я,— а потім, відразу за нею,— сцену примирення?

— Звичайно,— сказав Гаррі, і очі його все ще дивилися на неї. Ці очі встигали спопелити її одяг швидше, аніж вона встигала знову одягнути його. — Звичайно,— сказав він,— якщо Стелла готова.

— Що? — сказала Гелен. Вона почервоніла як буряк.

— Стелла, Стелла,— сказав Гаррі. — Це ти, Стелла, моя дружина.

Я вручив текст п'єси їм обом. Гаррі вихопив у мене свій примірник без жодного слова подяки. Руки Гелен працювали не дуже добре, і мені довелося втиснути книжку між її пальці.

— Мені потрібна якась річ, яку я міг би кинути,— сказав Гаррі.

— Що? — перепитав я.

— В одному місці я викидаю радіоприймач через вікно,— сказав Гаррі. — То що я міг би кинути?

Тоді я сказав, що залізний прес для паперу правитиме за радіо, і широко відчинив вікно. Гелен Шоу виглядала переляканою насмерть.

— Звідки нам починати? — спитав Гаррі, граючи плечима немов боксер, який розігрівається перед боєм.

— Починайте за кілька рядків до того, де ти викидаєш радіо з вікна, — сказав я.

— Добре, добре,— сказав Гаррі, продовжуючи розігріватися. Він проглянув авторські ремарки. — Подивимося,— сказав він,— після того, як я викидаю радіоприймач, вона втікає зі сцени, а я переслідую її і б'ю її.

— Все правильно,— сказав я.

— Гаразд, мила,— сказав Гаррі до Гелен, потупивши очі. Те, що мало статися, мало відбутися шаленіше, ніж гонка колісниць у "Бен-Гурі". — За вашим сигналом,— сказав Гаррі. — Приготуйся, мила. Почали!

Коли сцена завершилася, Гелен Шоу пашіла як замилений кінь, а тіло її обм'якло, як у риби, викинутої на берег. Вона сиділа з відкритим ротом і з головою, схиленою набік. Вона вже не була ні в якій пляшці. Навколо неї не було тієї пляшки, яка утримувала її в безпеці та недоторканості. Ця пляшка зникла.

— То я отримав роль чи ні? — загарчав на мене Гаррі.

— Так,— сказав я.

— Я вбитий вашим повідомленням! — сказав він. — А зараз я йду... Скоро побачимось, Стелло,— сказав він Гелен і пішов геть, гримнувши за собою дверима.

— Гелен! — сказав я. — Міс Шоу!

— М-м! — сказала вона.

— Роль Стелли твоя,— сказав я. — Ти була просто чудова.

— Справді? — сказала вона.

— Я не мала уяви, що в тобі стільки вогню, дорога,— сказала їй Доріс.

— Вогню? — сказала Гелен. Вона не знала, стоїть вона на підлозі чи сидить на коні.

— Ракет! Феєрверків! Бенгальських вогнів! — сказала Доріс.

— М-м! — сказала Гелен. Це було все, що вона могла сказати. В неї був такий вигляд, немов вона так і збирається просидіти в кріслі з вічно відкритим ротом.

— Стелло,— сказав я.

— Ага?

— Ти можеш іти.

І ми почали репетиції чотири рази на тиждень на сцені об'єднаної школи. І Гаррі з Гелен задали такий шалений темп, що всі, хто були задіяні в постановці, мало не божеволіли від здивування та виснаження ще до того, як ми провели перші чотири репетиції.

Звичайно режисеру доводиться просити акторів вивчити слова, однак у мене цієї проблеми не було. Гаррі і Гелен працювали разом настільки добре, що решта акторів вважала своїм обов'язком, справою честі і просто задоволенням їх підтримувати. Звичайно, я був щасливий, — або вважав себе таким. Справи йшли настільки добре, так солідно і з таким ентузіазмом, і все було довершеним настільки завчасно, що після однієї любовної сцени мені навіть довелося сказати Гаррі і Гелен: "Залиште трохи сил для справжньої прем'єри, бо інакше ви перегорите завчасно". Я сказав це на п'ятій чи шостій репетиції, і Лідія Міллер, яка грала роль Бланш — зів'ялої сестри,— сиділа в залі поруч зі мною. В реальному житті вона була дружиною Верна Міллера. Верн був власником господарського магазину. Верн був босом Гаррі.

— Лідіє,— сказав я їй,— виходить у нас п'єса чи не виходить?

— Так,— сказала вона. — ГГєса у вас виходить. — У її вустах це прозвучало так, ніби я здійснив якийсь злочин або щось жахливе. — Ви можете пишатися собою.

— Що ви маєте на увазі? — спитав я.

До того як Лідія встигла відповісти, Гаррі гукнув зі сцени, питаючи, чи він мені потрібен, питаючи, чи можна йому йти додому. Я сказав, що можна, і тоді він, усе ще Марлон Брандо, пішов зі сцени, збиваючи меблі на своєму шляху і грюкаючи дверима. Гелен залишилася сама на сцені, сидячи на кушетці з тим самим виглядом, який був у неї на пробах. Вона була як висмоктаний лимон.

Я знову повернувся до Лідії і сказав:

— Знаєте, дотепер я думав, що в мене є всі підстави бути гордим і щасливим. Однак, може, відбувається щось таке, про що я не знаю?

— Чи ви знаєте, що дівчина закохалася в Гаррі? — спитала Лідія.

— У п'єсі? — спитав я.

— Яка п'єса? — сказала Лідія. — Це вже ніяка не п'єса, погляньте на неї. — І вона сумно зітхнула. — І в цій п'єсі ви вже не режисер.

— А хто ж її ставить? — спитав я.

— Мати Природа в її найгірших проявах,— сказала Лідія. — Подумайте-но, що вона зробить із цією дівчиною, коли та дізнається, який є Гаррі насправді. — Вона тут же поправилася. — Який Гаррі насправді не є,— сказала вона.

Я не втручався в це, тому що не вважав, що це може мене стосуватися. Я чув, що Лідія намагалася цьому зарадити, але без особливого успіху.

— Знаєш,— сказала Лідія Гелен одного вечора,— колись я виконувала роль Енн Рутледж, а Гаррі був Авраамом Лінкольном.

Гелен плеснула в долоні.

— Мабуть, це було чудово! — сказала вона.

— Так, до певної міри,— сказала Лідія. — Деколи я настільки вживалася в образ, що починала любити його так, як я могла б любити Авраама Лінкольна. І тоді мені доводилося спускатися на землю і нагадувати собі, що він ніколи не звільнить рабів, що насправді він лише клерк у магазині мого чоловіка.

— З усіх чоловіків, яких мені доводилося зустрічати, він найчудовіший,— сказала Гелен.

— Як тільки вистава закінчується,— сказала Лідія,— той Гаррі, яким ви його бачите в п'єсі, просто зникає.

— Я в це не вірю,— сказала Гелен.

— Я припускаю, що в це справді важко повірити,— сказала Лідія. Тут Гелен трохи роздратувалася.

— Навіщо ви говорите мені про все це? — сказала вона. — Навіть якщо це так, чому я повинна турбуватися про це?

— Я не знаю,— сказала Лідія, відступаючи. — Я просто думала, що це може видатися цікавим для тебе.

— Ви знаєте, ні,— сказала Гелен.

І Лідія тихенько відійшла, почуваючи себе такою ж холодною і нелюбимою, якою вона повинна була бути в нашій п'єсі. Після цього ніхто не намагався попереджати Гелен щодо Гаррі, навіть тоді, коли стало відомо, що вона повідомила телефонну компанію про своє небажання їздити по країні і що вона хоче зупинитися в Північному Кроуфорді.

І ось нарешті настав день прем'єри. Ми грали її три вечори поспіль — у четвер, п'ятницю та суботу — і ми буквально вбили наших глядачів. Вони вірили кожному слову, сказаному зі сцени, і, коли вишнева завіса закривала її, були ладні відправитися до психіатричної лікарні разом із Бланш, зів'ялою сестрою.

На виставі в четвер подруги з телефонної компанії передали Гелен дюжину червоних троянд. Коли Гелен і Гаррі виходили на "біс", я передав їй ці троянди над рампою. Вона вийшла за ними на авансцену і витягла з букета одну троянду, щоб вручити її Гаррі. Але коли вона на очах у всіх глядачів повернулася, щоб це зробити, Гаррі вже не було на сцені. Завіса закрила цей непередбачений епізод — дівчину, яка пропонує троянду нікому і в нікуди.

Я зайшов за кулісу і побачив там Гелен, яка все ще стояла з цією трояндою в руках. В її очах були сльози.

— Що я зробила не так, як слід? — запитала вона мене. — Невже я чимось образила його?

— Ні,— сказав я. — Він завжди чинить так після вистави. Як тільки вона закінчується, він якнайшвидше зникає з театру.

— І завтра він щезне знову?

— Навіть не знявши гриму.

— А в суботу? Адже він залишиться на вечірку в суботу, правда?

— Гаррі ніколи не ходить на вечірки,— сказав я. — Та мить в суботу, коли закривається завіса, буде останньою хвилиною, коли його можна буде бачити аж до понеділка, коли він вийде на роботу.

— Як прикро,— сказала вона.

Гра Гелен у п'ятницю нічим не нагадувала її ж гру днем раніше, у четвер. Здавалося, що вона думає про інші речі. Вона спостерігала, як Гаррі залишає театр після завершення вистави. Вона не промовила ні слова.

Однак у суботу вона була в ударі. І якщо завжди саме Гаррі задавав темп вистави, то в суботу йому довелося добряче попрацювати, щоб підтримати темп, заданий Гелен.

Коли завіса опустилася востаннє, Гаррі хотів утекти як завше, але не зміг. Гелен міцно тримала його за руку. Решта учасників спектаклю та робітники сцени, а також багато вдячних глядачів стояли навколо Гаррі з Гелен, і Гаррі намагався висмикнути свою руку.

— Ну що ж,— сказав він,— мені треба йти.

— Куди? — спитала вона.

— Ну,— сказав він,— додому.

— Чи ви не хочете супроводжувати мене на вечірку? — сказала вона. Він сильно почервонів.

— Боюся, що я не любитель вечірок,— сказав він. Усе, що було в ньому від Марлона Брандо, зникло. Тепер він був німий як риба, він був наляканий, він був знічений — тобто такий, яким його знали всі між виставами.

— Гаразд,— сказала вона. — Я дозволю вам піти, якщо ви дасте мені одну обіцянку.

— Яку саме? — спитав він, і я подумав, що він вистрибнув би у вікно, якби вона його пустила.

— Пообіцяйте, що дочекаєтесь мене тут, поки я принесу вам подарунок,— сказала вона.

— Подарунок? — сказав він зовсім переляканий.

— Обіцяєте? — сказала вона.

Він пообіцяв. Адже це був єдиний спосіб забрати свою руку. І він стояв там, поки Гелен ходила в жіночу гримерну за подарунком. Поки він чекав, багато людей поздоровляли його з тим, що він такий чудовий актор. Однак поздоровлення ніколи його не радували. Він лише хотів забратися геть.

Гелен повернулася з подарунком. Виявилося, що це була невелика блакитна книжечка з великою червоною стрічкою для закладки. Це був примірник "Ромео і Джульєтти". Гаррі страшенно розгубився. Все, що він спромігся сказати, було: "Дякую".

— Закладкою позначено мою улюблену сцену,— сказала Гелен.

— Гм,— сказав Гаррі.

— Ви не хочете поглянути, яка моя улюблена сцена? — сказала вона. Тож Гаррі довелося розгорнути книжку на сторінці, позначеній червоною

стрічкою.

Гелен підійшла до нього ближче і прочитала слова Джульєтти: — Як ти зайшов сюди, скажи, й навіщо? — читала вона. — Як міг ти перелізти через мур? Адже високий він і неприступний. Згадай-но, хто ти: смерть тебе спіткає, як з наших хто тебе застане тут. — І вона вказала на наступний рядок. — Ось, дивися, що каже Ромео,— сказала вона.

— Угу,— сказав Гаррі.

— Прочитай, що каже Ромео,— сказала Гелен.

Гаррі прочистив горло. Він не хотів читати вірша, але мав це зробити.

— Кохання принесло мене на крилах. І не змогли цьому зашкодить мури,— прочитав він уголос своїм звичайним голосом. Але потім з ним сталася зміна. — Кохання, може, все і все здолає,— читав він, і голос його міцнів, і вісім років спали з його плечей, як і не було, і він вже був хоробрий і веселий. — Твоя рідня мені не перешкода,— читав він далі.

— Вони тебе уб'ють, коли побачать,— сказала Гелен і почала потихеньку заводити його за куліси.

— В очах твоїх,— сказав Гаррі,— страшніша небезпека, ніж в двадцяти мечах. — Гелен вела його до запасного виходу зі сцени. — Поглянь лиш ніжно,— сказав Гаррі,— й мені ненависть їхня не страшна.

— О, не хотіла б я нізащо в світі, щоб тут вони побачили тебе! — сказала Гелен, і це було останнє, що ми чули.

Вони разом вийшли в двері і зникли. Вони так і не з'явилися на театральній вечірці. А за тиждень вони одружилися. Вигляд у них дуже щасливий, хоча часом трохи дивний. Це залежить від того, яку саме п'єсу вони читають у цей момент.

Одного дня я заскочив до офісу телефонної компанії у зв'язку з тим, що їхній новий автомат знову надіслав мені помилкові рахунки. Я запитав Гелен, які п'єси вони прочитали з Гаррі за останній час.

— Минулого тижня,— сказала вона,— я була одружена з Отелло, викрадена Парісом, і в мене закохався Фауст. Чи можете ви після цього заперечувати, що я найщасливіша дівчина в цьому місті?

Я сказав, що думаю саме так, додавши, що більшість жінок у місті також думають саме так.

— У них теж був шанс,— сказала вона.

— Більшість із них не змогли б витримати такої напруги,— сказав я. І я також сказав їй, що мене попросили поставити ще одну п'єсу. Я запитав, чи можна запросити їх із Гаррі в цей спектакль. Вона щиро посміхнулася мені і спитала:

— Хто ми цього разу?